

Kaynak gösterme / How to cite this article:

Özerdinç, F., Kızılay, E. & Hamalosmanoğlu, M. (2022). Eğitimde sürdürülebilir kalkınma ile ilgili yapılan çalışmaların analizi: Bir meta-sentez çalışması. *Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 33-51.
<https://doi.org/10.38122/ased.976188>

Makale Geçmişi / Article History

Alındı (Received): 29/07/2021

Düzeltilme alındı (Received in revised form): 24/03/2022

Kabul edildi (Accepted): 01/06/2022

Eğitimde Sürdürülebilir Kalkınma ile İlgili Yapılan Çalışmaların Analizi: Bir Meta-Sentez Çalışması

Fatma Özerdinç¹

Esra Kızılay²

Mustafa Hamalosmanoğlu³

Öz: Bu çalışmanın amacı 2010-2020 yılları arasında eğitimde sürdürülebilir kalkınma konusunda yapılan tez ve makalelerin incelenmesidir. Araştırmada nitel araştırma yaklaşımlarından meta-sentez araştırma modeli kullanılmıştır. Eğitimde sürdürülebilir kalkınma konusu hakkında TR Dizin ve YÖK Ulusal Tez Sistemi veri tabanlarında bulunan 2010-2020 yılları arasında yapılmış ve tam metin olarak yayınlanan 11 makale ve 34 lisansüstü tez bu çalışmanın verilerini oluşturmaktadır. Bu çalışmalar Microsoft Office Excel programında tablolandırılmış ve her bir alt problem için grafikler elde edilmiştir. Çalışmanın geçerliğini ve güvenilirliğini sağlamak için araştırmacı tarafından kodlama işlemi tekrar yapılmıştır. Elde edilen kodlardan oluşturulan grafikler bu çalışmaya dâhil edilen lisansüstü tez ve makaleler araştırma yılı, araştırma yöntemi, veri toplama araçları, verilerin analizi ve araştırma konusu değişkenleri bakımından incelenmiştir. İncelenen çalışmalarda en fazla çalışmanın yüksek lisans tezi türünde ve 2019 yılında yapıldığı görülmektedir. Ayrıca çalışmalarda araştırma yaklaşımı olarak nitel araştırmanın, araştırma deseni olarak tarama modelinin, örneklem seviyesi olarak öğretmen adaylarının, veri toplama aracı olarak ölçeklerin, verilerin analizinde içerik analizinin öne çıktığı ve araştırma konusu olarak sürdürülebilir kalkınma farkındalığını belirleme konusunun daha fazla yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Farklı örneklem gruplarıyla, farklı alanlarda ve sürdürülebilir kalkınma eğitimi konusunda yürütülecek benzer araştırmalar yürütülmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir kalkınma, meta-sentez, eğitim

Title: Analysis of Studies on Sustainable Development in Education: A Meta-Synthesis Study

Abstract: The aim of this study is to examine the dissertations and articles on sustainable development in education between 2010-2020. Meta-synthesis research model, one of the qualitative research approaches, was used in the research. The data of this study consists of 11 articles and 34 dissertations published in full text between 2010-2020 on the TR Dizin and YÖK Ulusal Tez Sistemi database on the subject of sustainable development in education. These studies were tabulated in Microsoft Office Excel program and graphs were obtained for each sub-problem. The coding process was repeated by the researcher to ensure the validity and reliability of the study. The graphs created from the codes obtained were examined in terms of the research year, research method, data collection tools, data analysis and research subject variables of the dissertations and articles included in this study. In the studies examined, it is seen that the most studies were done in the master thesis type and in 2019. In addition, it was concluded that qualitative research as a research approach, survey model as a research design, pre-service teachers as a sample level, scales as a data collection tool, content analysis in the analysis of data, and determining sustainable development awareness as a research topic were more involved in the studies. It is recommended to carry out similar researches with different sample groups, in different fields and on sustainable development education.

Keywords: Sustainable development, meta-synthesis, education

¹Öğretmen, MEB, ftma.bilgin@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9370-3498

²Dr. Öğr. Üyesi., Erciyes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, eguven@erciyes.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8329-0186

³Doç. Dr., Erciyes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, hamalosmanoglu@erciyes.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1126-0268

Summary

The principles of social justice, equitable income distribution, and the prudent use of the resources available today are all necessary for sustainable development to take place (Peşkirçiolu, 2016). Among the universal objectives of the Sustainable Development Goals are the eradication of poverty, preservation of the environment, and promotion of peace and prosperity for everyone [(United Nations Development Program (UNDP, 2016)]. The Sustainable Development Goals (SDGs) are a set of objectives that the United Nations' top development agency, UNDP, is working to fulfill by 2030 in more than 170 nations and areas. The 17 interconnected primary goals that make up the Sustainable Development Goals were adopted in January 2016. (UNDP, 2016). When the Sustainable Development Goals are compared, it becomes clear that ensuring fairness across generations is one of their main points in common. We are accountable for the planet we shall leave for future generations. Education is necessary to instill in the next generation a sense of accountability and sustainable growth. In order to completely and properly comprehend the sustainable development goals, the education system's participation is significant since it empowers people to take responsibility for their environment and is the process of bringing about behavioral change (Tanriverdi, 2009). The question of which one incorporates environmental education and sustainable development is confused in the literature review on sustainable development and education. The assurance that the Earth has to be preserved for future generations is what matters most in this uncertainty (Demirbas, 2015). Sustainable development is a topic that will always be relevant to our lives and is not just a fad in schooling. Following the evolution and change in this subject, it is clear from the literature review that contemporary educational research on sustainable development is crucial. Numerous investigations have been conducted in the literature in this issue. Studies on attitudes toward sustainable development in education (Er & Coruhlu, 2017; Ugras & Zengin, 2019), as well as studies on awareness (Gokmen, Solak & Ekici, 2014), are many (Cobanoglu & Turer, 2015). However, no research that had been done as a meta-synthesis was discovered when the papers in the literature on the issue were investigated. Studies based on bibliometric analysis carried out on the topic have been discovered (Dogru, Guzeller, & Celik, 2019), and it has been shown that these studies provide varied outcomes in terms of techniques and conclusions from this research. It is anticipated that the study carried out under this framework will advance the subject. Examining theses and papers on sustainable development in education from 2010 to 2020 is the study's goal in this situation.

The qualitative research technique employed in this study was the meta-synthesis research model. The data for this study came from full-text articles and theses on sustainable development in education that were published between 2010 and 2020 in the TR Index and YOK National Thesis System databases. The TR Index database yielded eleven articles. 34 theses with the titles "sustainable development" and "education and training" have been found in the database of the YOK National Thesis System. By using content analysis, the data were examined.

When the studies on the topic of sustainable development in education are reviewed, it is clear that thesis which accounted for 34 of the studies between the years 2010 and 2020—are the most prevalent. It can be observed that studies in the form of master's theses were conducted in 2019 with a maximum of nine studies, in 2016 with a maximum of four studies, and in 2019 with a maximum of five studies. When the studies on the topic of sustainable development in education are analyzed, it becomes clear that there are 16 studies, the majority of which were conducted using a qualitative research technique. Nine research were conducted in the survey design, according to an analysis of the studies on the topic of sustainable development in education. Case study and descriptive survey design come after survey studies. Three of the papers under review did not specify the study model or pattern. Examining the studies reveals that different sample sizes are employed in research on sustainable development in education. Pre-service teachers were the most favored sample level

among them, including 16 research. Examining the research reveals that 21 studies on sustainable development in education make the most use of the scale as a tool for data collecting. Examining the papers reveals a wide range of data analysis methods used in research on sustainable development in education. With 26 research in data analysis, content analysis was most frequently utilized in these investigations. In addition, the independent groups t-test, descriptive statistics, and one-way analysis of variance (ANOVA) were utilized in 11 studies, 10 studies, and 9 research, respectively. When the studies were analyzed, 11 studies were done to see which ones showed the highest awareness of sustainable development. The results of eight research on the determination of perspectives on sustainable development are then revealed. The study of the curriculum is a part of five studies on sustainable development in education. As a result, it can be seen that research on a variety of topics related to sustainable development in education has been done for theses and articles.

This study examined the studies conducted in Turkey. For this reason, studies on sustainable development education in the world can be examined. In this study, it has been tried to determine the sustainable development trends in education in general. Future research might look at studies in specialized areas like sustainable development in scientific education, sustainable development in geography education, or sustainable development in environmental education. Adults were more frequently utilized as the sample level in the research under review. In future studies, studies with pre-school, primary, secondary and high school students in the sample group can be carried out.

1. GİRİŞ

Dünya kaynaklarının sonlu olması durumu bu kaynakların bilinçli bir şekilde kullanılmasını gerektirmektedir. İçinde yaşadığımız çevre aynı zamanda gelecek nesiller için de korunması gereken yerdir. Nüfus artışının etkisiyle kaynakların bilinçsizce kullanılması yaşadığımız çevrenin geleceğine dair kaygıları beraberinde getirmiştir (Arık,2019). UNESCO “Sürdürülebilir Gelecek İçin Eğitim” programında iklim değişikliği, çevresel bozulma, biyolojik çeşitlilik kaybı, yoksulluk ve eşitsizlik dâhil olmak üzere küresel problemlere karşı her yaştan öğrenciye bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırılmasını hedeflemektedir.

Sürdürülebilir kalkınma, kazançların taraflar arasında adil paylaşılması, sosyal adalet ilkesinin sağlanması ve bugünün kaynaklarını etkin bir şekilde kullanarak gelecek nesillerin kaynaklarının korunması ile gerçekleştirilebilir (Peşkirioğlu, 2016). Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ya da Küresel Amaçlar yoksulluğu ortadan kaldırmak, gezegenimizi korumak ve tüm insanların barış ve refah içinde yaşamasını sağlamak gibi evrensel hedeflere sahiptir [(United Nations Development Programme (UNDP,2016)]. Birleşmiş Milletler’in öncü kalkınma ajansı olan UNDP, 170’den fazla ülke ve bölgede Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları doğrultusunda hedeflenen amaçların 2030 yılına kadar gerçekleştirilmesini sağlayacak çalışmalar yapmaktadır. Ocak 2016 tarihinde yürürlüğe giren Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları birbiriyle bağlantılı olan 17 temel amaçtan oluşmaktadır (UNDP, 2016):

- Yoksulluğa son
- Açlığa Son
- Sağlık ve kaliteli yaşam
- Nitelikli eğitim
- Toplumsal cinsiyet eşitliği
- Temiz su ve sanitasyon
- Erişilebilirlik ve temiz enerji
- İnsana yakışır iş ve ekonomik büyüme
- Sanayi, yenilikçilik ve altyapı
- Eşitsizliklerin azaltılması
- Sürdürülebilir şehirler ve topluluklar
- Sorumlu üretim ve tüketim
- İklim eylemi
- Sudaki yaşam
- Karasal yaşam
- Barış, Adalet ve güçlü kurumlar
- Amaçlar için ortaklıklar

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları incelendiğinde bu amaçların ortak noktasının nesiller arasındaki adaleti sağlamak olduğu görülmektedir. Gelecek nesillere bırakacağımız Dünya hepimizin sorumluluğundadır. Bu sorumluluk bilinci ve sürdürülebilir kalkınma farkındalığının genç nesillere eğitim yoluyla kazandırılması gerekmektedir. Bu nedenle sürdürülebilir kalkınma hakkında yapılan eğitim araştırmalarının eğilimini ortaya çıkaran bu çalışma ortaya çıkmıştır.

Sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin tam ve doğru bir şekilde anlaşılmasında bireyin çevresine karşı sorumluluk almasını sağlayan ve davranış değişikliği gerçekleştirme süreci olan eğitim sisteminin katkısı büyüktür (Tanrıverdi, 2009). Sürdürülebilir kalkınma ve eğitim hakkında yapılan alanyazın taramasında çevre eğitimi ile sürdürülebilir kalkınmanın hangisinin bir diğerini içerdiği konusu karışıktır. Bu karışıklık içerisinde önemli olan ise gelecek nesiller için Dünya'nın korunması gerektiği kesinliğidir (Demirbaş, 2015).

Sürdürülebilir kalkınma konusu bir eğitim trendi değil, yaşamımızda her zaman yeri olacak bir konudur. Alan yazın taraması neticesinde sürdürülebilir kalkınma konusunda güncel eğitim araştırmalarının yapılmasının bu alandaki gelişimi ve değişimi takip etmek bakımından önemli olduğu görülmektedir. Bu çerçevede alan yazında birçok araştırma yürütülmüştür. Eğitimde

sürdürülebilir kalkınmaya yönelik görüşlerin (Er ve Çoruhlu, 2017; Uğraş ve Zengin, 2019), tutumların (Gökmen, Solak ve Ekici, 2014), farkındalıkların (Çobanoğlu ve Türer, 2015) incelendiği birçok araştırma yer almaktadır. Fakat konuyla ilgili alan yazında yapılmış çalışmalar incelendiğinde meta sentez olarak yürütülen bir araştırmaya rastlanmamıştır. Konuyla ilgili yürütülmüş bibliyometrik analize dayalı çalışmalar tespit edilmiş (Doğru, Güzeller ve Çelik, 2019), bu çalışmaların ise bu araştırmadan yöntem ve bulgular açısından farklı sonuçlar ortaya koyduğu belirlenmiştir. Bu çerçevede yürütülen araştırmanın alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çerçevede çalışmanın amacı 2010-2020 yılları arasında eğitimde sürdürülebilir kalkınma konusunda yapılan tez ve makalelerin incelenmesidir. Araştırmanın amacı doğrultusunda Türkiye’de yapılan eğitimde sürdürülebilir kalkınma çalışmalarıyla ilgili olarak aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

1. Çalışmaların yayın türüne göre dağılımları nasıldır?
2. Çalışmaların yıllara göre dağılımları nasıldır?
3. Çalışmaların araştırma yaklaşımına göre dağılımları nasıldır?
4. Çalışmaların araştırma modeline/desenine göre dağılımları nasıldır?
5. Çalışmaların örneklem seviyelerine göre dağılımları nasıldır?
6. Çalışmaların veri toplama aracına göre dağılımları nasıldır?
7. Çalışmaların veri analizine göre dağılımları nasıldır?
8. Çalışmaların araştırma konusuna göre dağılımları nasıldır?

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden meta-sentez araştırma modeli kullanılmıştır. Noblit ve Hare (1988) ’nin meta etnografi ismiyle açıkladıkları meta-sentez çalışmalarında aynı konuda yapılan nitel çalışmaların sonuçlarını karşılaştırarak bir sonuca varmayı hedefleyen bir sentez yaklaşımı kullanılmaktadır.

2.2. Verilerin Toplanması

Bu çalışmanın verileri, eğitimde sürdürülebilir kalkınma konusu hakkında TR Dizin ve YÖK Ulusal Tez Sistemi veri tabanında 2010-2020 yılları arasında yapılmış ve tam metin olarak yayınlanan makale ve tezlerden elde edilmiştir. Çalışmaların elde edilme süreci şu şekildedir:

- TR Dizin veri tabanında eğitim konusunda başlığında sürdürülebilir kalkınma geçen 15 makaleye ulaşılmış, bunlardan dört tanesi incelendiğinde eğitim konusunda olmadığı anlaşılmıştır. Elenen dört makale sonucunda TR Dizin veri tabanından on bir makale elde edilmiştir.
- YÖK Ulusal Tez Sistemi veri tabanında konusu eğitim ve öğretim olan başlığında sürdürülebilir kalkınma geçen 34 teze ulaşılmıştır. Tezlerin tamamı tam metin olarak ulaşılabildiği için çalışmaya dâhil edilmiştir.
- Elde edilen çalışmaların listesi Ek 1 'de verilmiştir.

2.3. Verilerin Analizi

Bu çalışmada içerik analizi yapılarak incelenen çalışmalarda kodlar oluşturulmuştur. İncelenen tez ve makalelerdeki bilgiler değiştirilmeden kullanılmış, yanlış ya da eksik olduğu düşünülen bilgiler düzeltilmeden tablolara işlenmiştir. Çalışmadaki alt problemlere ait veriler Microsoft Office Excel programında tablolaştırılmış ve her bir alt problem için grafikler elde edilmiştir.

2.4. Geçerlik ve Güvenirlik

Çalışmanın geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak için Polat ve Ay'ın (2016) çalışmalarında belirttiği adımlar uygulanmıştır.

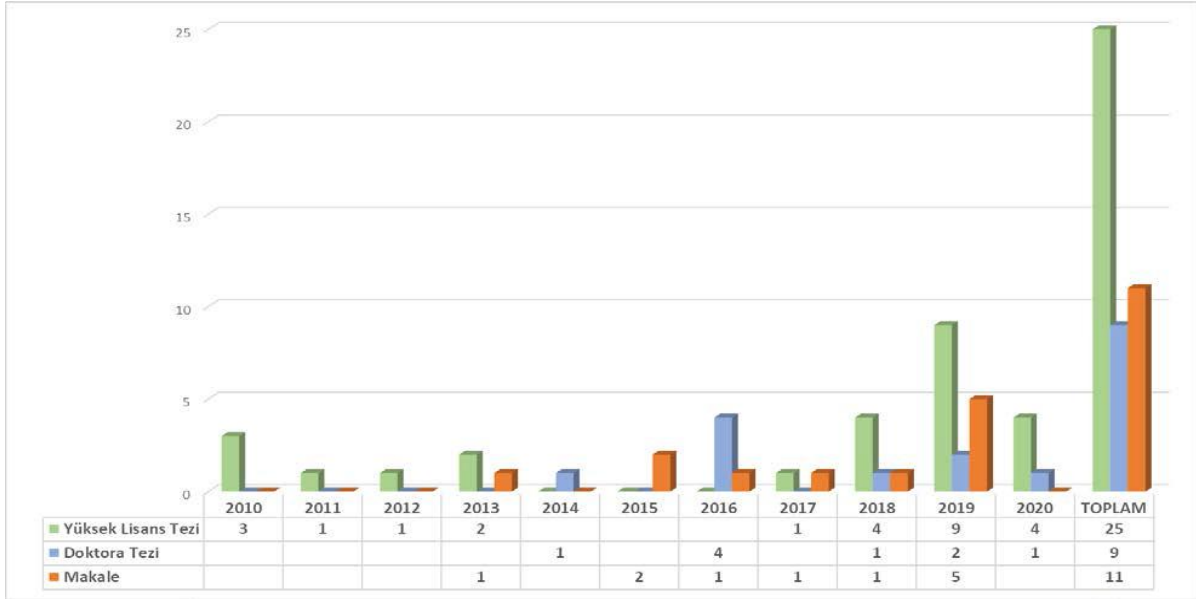
- Çalışmanın amacının 2010-2020 yılları arasında eğitimde sürdürülebilir kalkınma konusundaki tez ve makaleler olduğu açıkça belirtilmiştir.
- Çalışmaya dâhil edilecek tez ve makalelerin seçilme ölçütü belirlenmiştir.
- Çalışmaya dâhil edilen tez ve makalelerin yöntem, yayın yılı, konusu, veri toplama araçları ve analizi gibi bilgiler tablolaştırılmıştır.
- Kodlamalar oluşturulduktan bir ay sonra araştırmacı tarafından tekrar kodlama yapılmıştır, kodlamalar arasında tutarlılık sağlanmaya çalışılmıştır.

Araştırmada kodlamalar arası tutarlılığı incelemek için Miles ve Huberman (2016) tarafından nitel verilerdeki kodlama güvenirliliği için öne sürülen uyum yüzdesi hesaplanmış ve %88 olarak bulunmuştur. Bu değer veri analizinin güvenirliliğinin yüksek olduğunu göstermiştir.

3. Bulgular

3.1. Çalışmaların Yayın Türüne Göre Dağılımları

Eğitimde sürdürülebilir kalkınma konusu ile ilgili yapılmış çalışmalar incelenerek ‘Çalışmaların yayın türüne göre dağılımları nasıldır?’ alt problemine ilişkin elde edilen bulgular Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1. Yapılan Çalışmaların Yayın Türüne Göre Dağılımları

Şekil 1 incelendiğinde 2010-2020 yılları arasında eğitimde sürdürülebilir kalkınma ile ilgili en fazla çalışmanın 34 çalışma ile tez türünde olduğu görülmektedir. Tez çalışmalarının ise 25 çalışma ile yüksek lisans tezi türünde tercih edildiği anlaşılmaktadır. Yüksek lisans tezi türündeki çalışmaların dokuz çalışma ile en fazla 2019 yılında, doktora tezi çalışmalarının dört çalışma ile en fazla 2016 yılında, makale çalışmalarının beş çalışma ile en fazla 2019 yılında yapıldığı görülmektedir.

3.2. Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımları

Eğitimde sürdürülebilir kalkınma konusu ile ilgili yapılmış çalışmalar incelenerek ‘Çalışmaların yıllara göre dağılımları nasıldır?’ alt problemine ilişkin elde edilen bulgular Tablo 1’de verilmiştir.

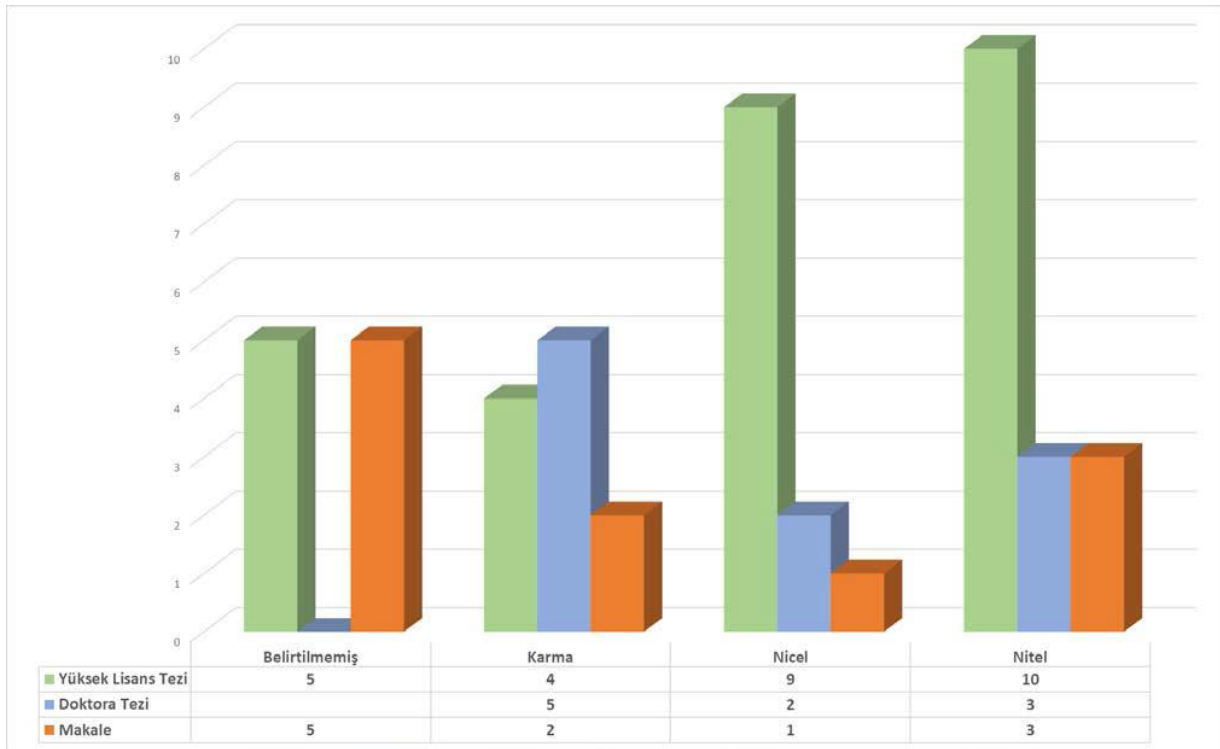
Tablo 1. Yapılan Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımları

Yıl	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Yayın	3	1	1	3	1	2	5	2	6	16	5

Tablo 1'e göre, eğitimde sürdürülebilir kalkınma ile ilgili çalışmaların 16 çalışma ile en fazla 2019 yılında yapıldığı görülmektedir. Tablo 1 incelendiğinde 2016 yılından itibaren eğitimde sürdürülebilir kalkınma ile ilgili çalışmaların sayısının genellikle arttığı görülmektedir.

3.3. Çalışmaların Araştırma Yaklaşımına Göre Dağılımları

Eğitimde sürdürülebilir kalkınma konusu ile ilgili yapılmış çalışmalar incelenerek 'Çalışmaların araştırma yaklaşımına göre dağılımları nasıldır?' alt problemine ilişkin elde edilen bulgular Şekil 2'de sunulmuştur.

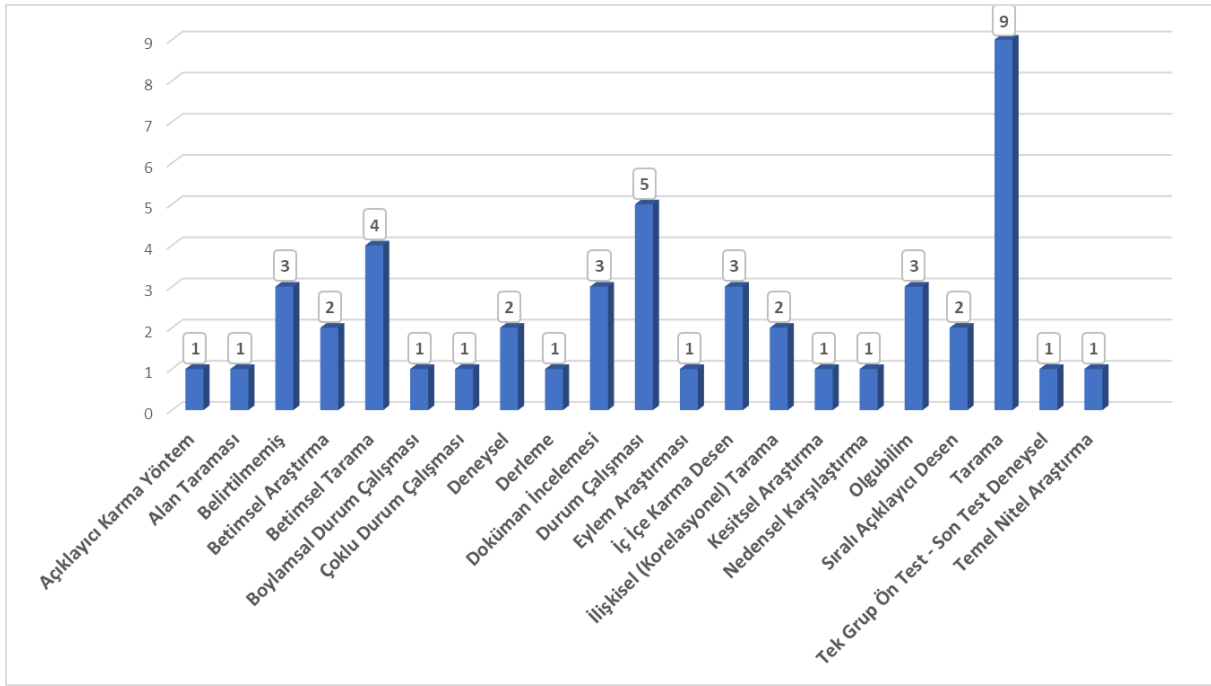
Şekil 2. Yapılan Çalışmaların Araştırma Yaklaşımına Göre Dağılımları

Şekil 2 incelendiğinde yapılan çalışmaların 16 çalışma ile en fazla nitel araştırma yaklaşımında yapıldığı görülmektedir. Doktora tezi çalışmalarında araştırma yaklaşımı en fazla karma yaklaşımda tercih edilirken, incelenen bütün doktora tezi çalışmalarında araştırma yaklaşımının verildiği anlaşılmaktadır. Yüksek lisans tezi çalışmalarından beşinde ve makale çalışmalarının beşinde araştırma yaklaşımının belirtilmediği görülmektedir.

3.4. Çalışmaların Araştırma Model/Desene Göre Dağılımları

Eğitimde sürdürülebilir kalkınma konusu ile ilgili yapılmış çalışmalar incelenerek ‘Çalışmaların araştırma modeline/desenine göre dağılımları nasıldır?’ alt problemine ilişkin elde edilen bulgular Şekil 3’de sunulmuştur.

Şekil 3 incelendiğinde tarama deseninde dokuz çalışma sayısı ile en fazla çalışmanın yapıldığı görülmektedir. Tarama çalışmalarını, durum çalışması ve betimsel tarama deseninde yapılan çalışmalar takip etmektedir. İncelenen çalışmalardan üç çalışmada araştırma modeli/deseni belirtilmemiştir. Bununla beraber incelenen çalışmalar içerisinde açıklayıcı karma yöntem, alan taraması, boylamsal durum çalışması, çoklu durum çalışması, derleme, eylem araştırması, kesitsel araştırma, nedensel karşılaştırma, tek grup ön test- son test deneysel ve temel nitel araştırma kullanılan birer çalışma olduğu görülmektedir.

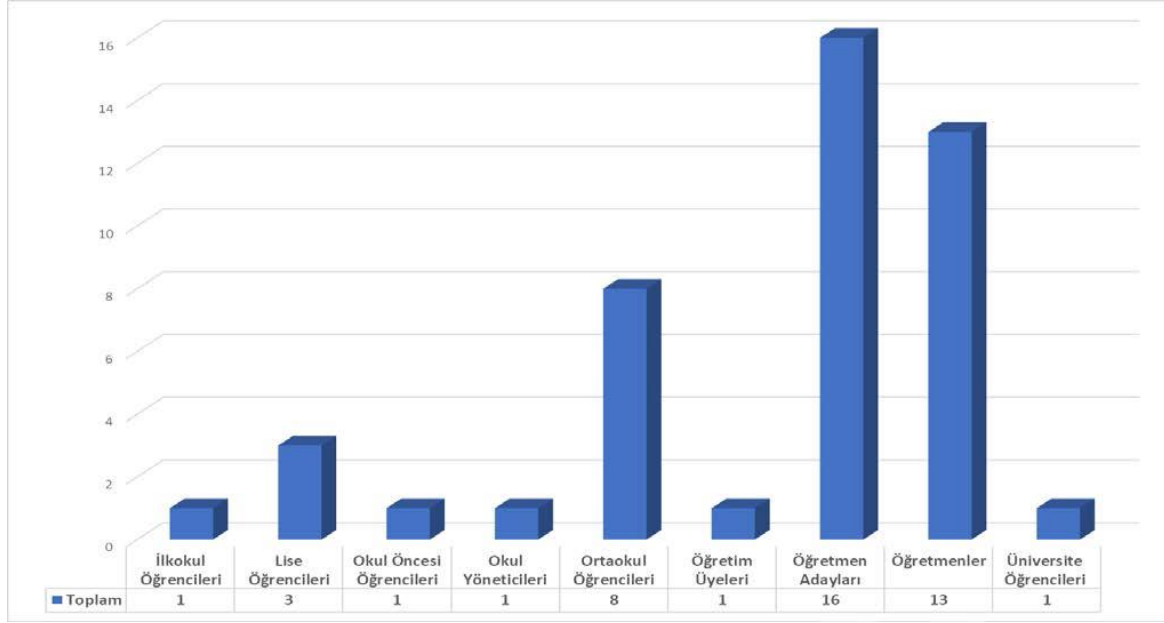
Şekil 3. Yapılan Çalışmaların Araştırma Modeline/Desenine Göre Dağılımları

3.5. Çalışmaların Örneklem Seviyelerine Göre Dağılımları

Bu bölümde ‘‘Çalışmaların örneklem seviyelerine göre dağılımları nasıldır?’’ alt problemine ait bulgular Şekil 4’de sunulmuştur.

Şekil 4 incelendiğinde eğitimde sürdürülebilir kalkınma ile ilgili yapılan çalışmalarda çeşitli örneklem seviyelerinin kullanıldığı görülmektedir. Bunlardan 16 çalışma ile örneklem seviyesi olarak

en fazla öğretmen adayları tercih edilmiştir. Öğretmen adaylarını yapılan 13 çalışma ile öğretmenler takip etmektedir. En çok tercih edilen üçüncü sıradaki örneklem seviyesi olan ortaokul öğrencilerin kullanıldığı çalışma sayısı ise sekizdir.

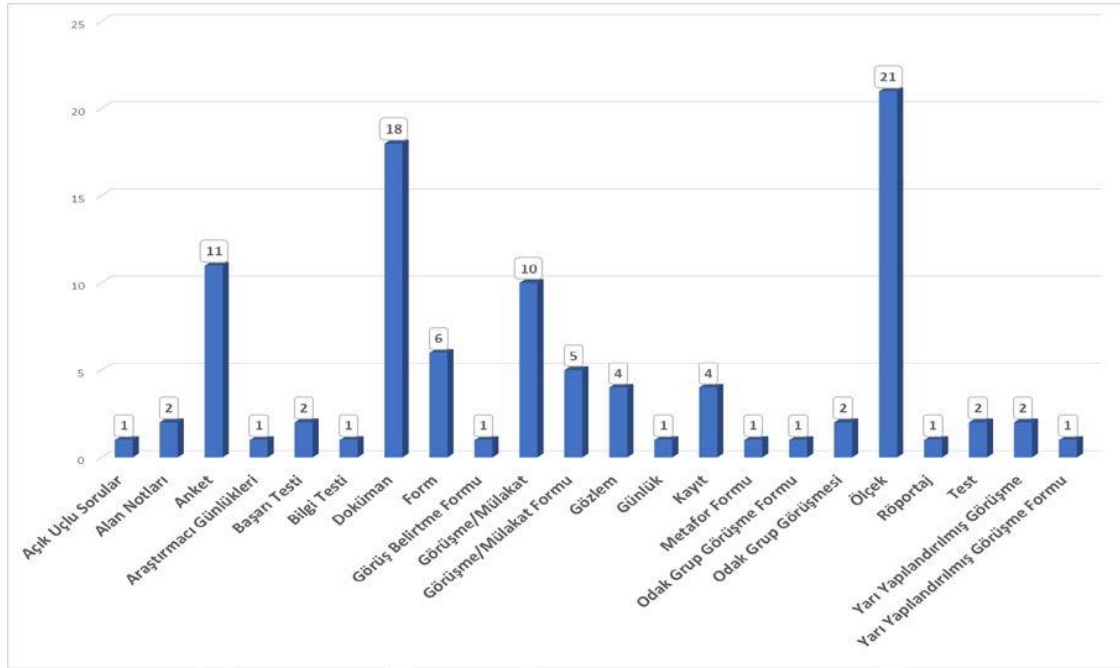

Şekil 4. Yapılan Çalışmaların Örneklem Seviyelerine Göre Dağılımları

3.6. Çalışmaların Veri Toplama Aracına Göre Dağılımları

Bu bölümde “Çalışmaların veri toplama aracına göre dağılımları nasıldır?” alt problemine ait bulgular Şekil 5’te sunulmuştur.

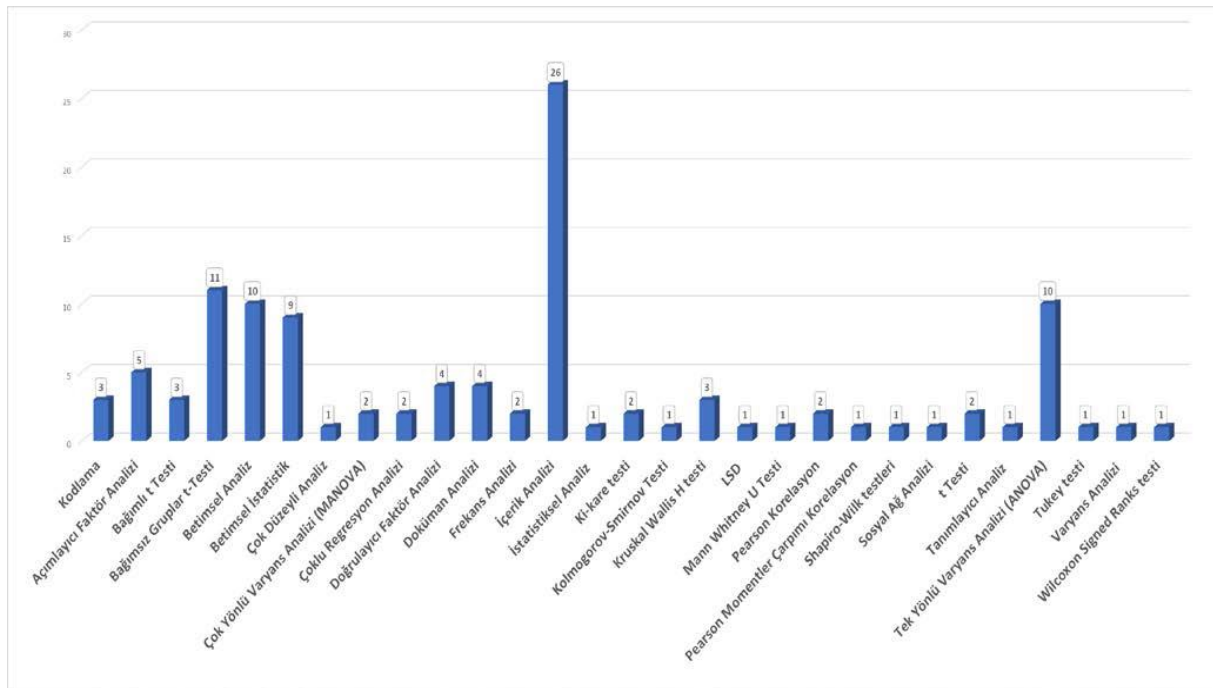
Şekil 5 incelendiğinde eğitimde sürdürülebilir kalkınma konusunda 21 çalışmayla veri toplama aracı olarak en fazla ölçek kullanıldığı görülmektedir. Ölçekten sonra 18 çalışmada veri toplama aracı olarak doküman tercih edilmiştir. Anket, görüşme/mülakat, görüşme/mülakat formu, gözlem ve kayıt ise tercih edilen diğer veri toplama araçlarından bazılarıdır.

Şekil 5. Yapılan Çalışmaların Veri Toplama Aracına Göre Dağılımları

3.7. Çalışmaların Veri Analizine Göre Dağılımları

Bu bölümde “Çalışmaların veri analizine göre dağılımları nasıldır?” alt problemine ait bulgular Şekil 6’da sunulmuştur.

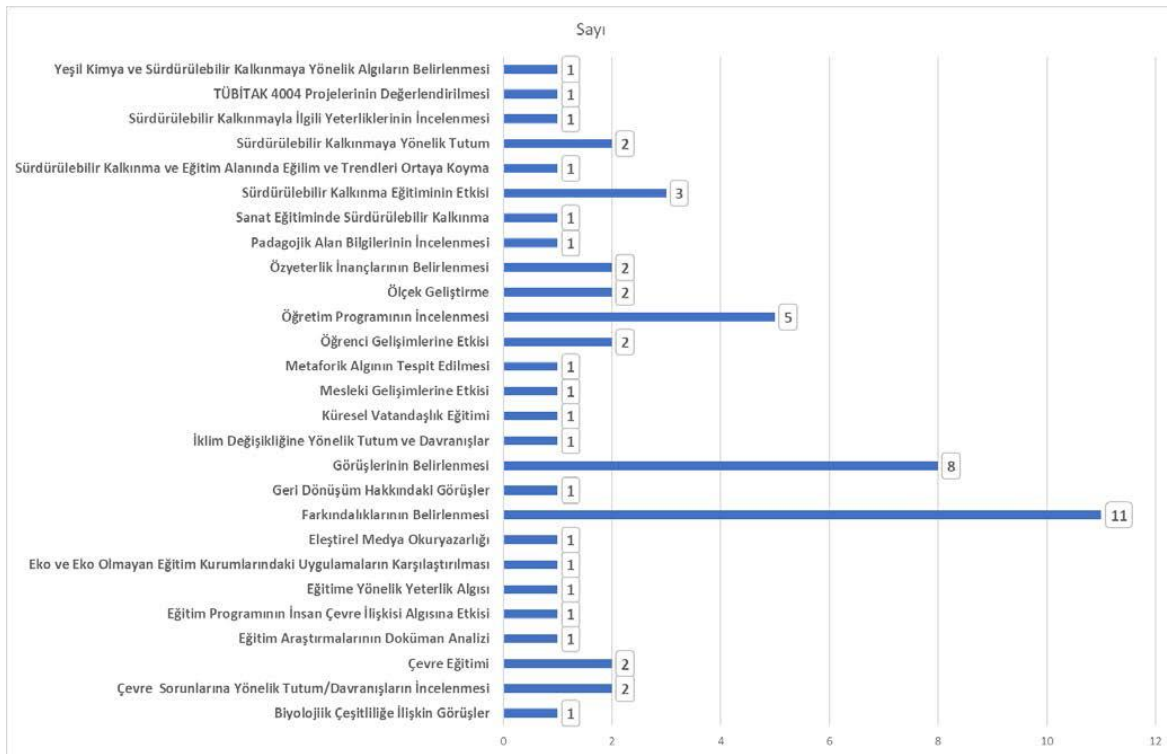

Şekil 6. Yapılan Çalışmaların Veri Analizine Göre Dağılımları

Şekil 6 incelendiğinde eğitimde sürdürülebilir kalkınma ile ilgili yapılan çalışmalarda veri analizinde çeşitliliğin fazla olduğu görülmektedir. Bu çalışmalarda veri analizinde 26 çalışmayla en çok içerik analizi kullanılmıştır. Bunun yanında 11 çalışmada bağımsız gruplar t testi, 10 çalışmada betimsel analiz, 10 çalışmada tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve dokuz çalışmada betimsel istatistik kullanılmıştır.

3.8. Çalışmaların Araştırma Konusuna Göre Dağılımları

Bu bölümde “Çalışmaların araştırma konusuna göre dağılımları nasıldır?” alt problemine ait bulgular Şekil 7’de sunulmuştur.

Şekil 7. Yapılan Çalışmaların Araştırma Konusuna Göre Dağılımları

Şekil 7 incelendiğinde yapılan çalışmalar 11 çalışmayla en fazla sürdürülebilir kalkınma farkındalığını belirleme konusunda yapılmıştır. Daha sonra ise sürdürülebilir kalkınma hakkındaki görüşlerin belirlenmesi konusunda sekiz çalışma yapıldığı görülmektedir. Eğitimde sürdürülebilir kalkınma konusunda yapılan çalışmaların beşinde ise öğretim programının incelenmesi konusu yer almaktadır. Sonuç olarak Şekil 6 incelendiğinde eğitimde sürdürülebilir kalkınma konusu hakkında çeşitli araştırma konularında tez ve makale çalışmaları yapıldığı görülmektedir.

4. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada Türkiye’de 2010-2020 yılları arasında eğitimde sürdürülebilir kalkınma konusu hakkında yapılan çalışmalar incelenmiştir. İncelemeye dâhil edilen 34 lisansüstü tez ve 11 makale vardır. Çalışmaların yayın türüne göre dağılımları incelendiğinde en fazla çalışmanın yüksek lisans tezlerinde olduğu anlaşılmaktadır. Toplam lisansüstü tez çalışma sayısı makale sayısından fazladır. Yıllara göre çalışmaların dağılımlarında ise özellikle 2020 yılına bakıldığında son yıllara doğru artan çalışma sayısının birden azaldığı görülmektedir. Bunun nedeninin 2020 yılındaki çalışmaların veri tabanlarına eklenmemesi olduğu tahmin edilmektedir.

Bu çalışmada araştırma yaklaşımı olarak en fazla nitel araştırma yaklaşımı tercih edilmiştir. İncelenen çalışmalarda veri toplama aracı olarak en fazla ölçek ve doküman kullanıldığı görülmektedir. Geçmiş yıllarda yapılan çalışmalara bakıldığında Akkaş (2019) çalışmasında Türkiye’de sürdürülebilir kalkınma üzerine hazırlanan lisansüstü tezleri inceleyerek doküman analizi sonucunda tezlerde en fazla karma araştırma yönteminin kullanıldığı, veri toplama aracı olarak en fazla doküman kullanıldığı ve çalışma grubu olarak genellikle öğretmenlerin tercih edildiği sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca Akkaş (2019) yaptığı çalışmada, yapılan tezlerde konu olarak geri dönüşüm ve biyoçeşitlilik konularında ayrıntılı çalışma yapıldığı sonucuna ulaşırken sonraki araştırmalarda yenilenebilir enerji kaynakları, su kaynaklarının yok olması, küresel ısınma ve iklim değişikliği gibi çevre konularında yapılacak çalışmaların anlamlı olacağını belirtmiştir (Akkaş, 2019). Bu araştırmada ise konu olarak sürdürülebilir kalkınma farkındalığının ve sürdürülebilir kalkınma hakkındaki görüşlerin belirlenmesi ağırlıklı olarak kullanılmıştır.

Arık (2019) sürdürülebilir çevre eğitimi ile ilgili tezlerin eğilimini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada tezlerin örneklem grubunun en fazla fen bilgisi öğretmen adayları olduğu, tezlerin çoğunluğunun nicel araştırma yöntemlerinden tarama yöntemine göre tasarlandığı ve veri analizi yöntemlerinden t-testlerinin kullanıldığı sonucuna varmıştır. Bu araştırmada Arık’ın çalışmasına benzer bir şekilde çalışmaların çoğunluğu tarama yöntemine göre ve örneklem grubu olarak öğretmen adaylarının tercih edildiği çalışmalar çoğunluktur. Farklı olarak ise bu çalışmada veri analizi yöntemlerinden en fazla içerik analizi kullanılmıştır.

Kahyaoğlu (2016) çalışmasında Türkiye’de doğa eğitimi üzerine yapılan çalışmaların analizini yaparak incelediği çalışmalarda genellikle doğa eğitiminin çevreye yönelik tutumlara etkisinin belirlenmesi amacıyla araştırmalar yapıldığı sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmada incelenen tez ve makalelerde de çevre sorunlarına yönelik tutum ve davranışların değerlendirildiği çalışmalara rastlanmıştır.

O'Flaherty ve Liddy (2018) sürdürülebilir kalkınma için eğitimin ve küresel vatandaşlık eğitiminin etkisini incelemeyi amaçlayarak çeşitli veri tabanlarından herhangi bir ülkede İngilizce dilinde yapılmış araştırmaları incelemiştir. İnceledikleri çalışmalarda sürdürülebilir kalkınma eğitimi sonucunda olumlu ve anlamlı öğrenmeyi gerçekleştiren çalışma sayısının fazla olduğu görülse de çeşitli araştırma yöntemleriyle daha fazla araştırmanın yapılması gerektiğini bildirmişlerdir (O'Flaherty & Liddy, 2018). Bu çalışmada incelenen lisansüstü tez ve makalelerde sürdürülebilir kalkınma konusu çeşitli konular açısından ele alınmış olsa da O'Flaherty ve Liddy'nin de belirttiği gibi daha farklı eğitim yöntem ve tekniklerinin sürdürülebilir kalkınma eğitiminde kullanıldığı araştırmaların eksik kaldığı sonucuna varılmıştır.

Türkiye'de 2010-2020 yılları arasında eğitimde sürdürülebilir kalkınma konusu hakkında yapılan çalışmalar analiz edilerek sonuçlar alanyazındaki çalışmalarla benzerlik ve farklılıkları verilerek sunulmuştur. Bu çalışma sonucuna dayalı olarak daha sonra yapılacak çalışmalar için aşağıda yer alan öneriler verilmiştir:

- Yapılan bu çalışma Türkiye'de yapılan çalışmaları incelemiştir. Bu nedenle Dünya'da sürdürülebilir kalkınma eğitimi ile ilgili yapılan çalışmalar incelenebilir.
- Bu çalışmada genel olarak eğitimde sürdürülebilir kalkınma eğilimleri belirlenmeye çalışılmıştır. Daha sonra yapılacak olan çalışmalarda fen eğitiminde sürdürülebilir kalkınma, coğrafya eğitiminde sürdürülebilir kalkınma ya da çevre eğitiminde sürdürülebilir kalkınma gibi özel alanlarda yapılan çalışmalar incelenebilir.
- İncelenen çalışmalarda örneklem seviyesi olarak yetişkinlerin daha fazla kullanıldığı görülmüştür. Sonraki çalışmalarda okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise öğrencilerinin örneklem grubunda bulunduğu çalışmalar yapılabilir.

5. KAYNAKÇA

Akkaş, L. B. (2019). *Sürdürülebilir kalkınma konusunda yapılan eğitim araştırmalarına yönelik doküman analizi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kastamonu Üniversitesi.

Arık, S. (2019). Sürdürülebilir çevre eğitimi ile ilgili tezlerin eğilimleri: Bir sistematik inceleme. I. Uluslararası Bilim, Eğitim, Sanat ve Teknoloji Sempozyumu (UBEST-2019) (02- 04 Mayıs 2019), İzmir.

Çobanoğlu, O., & Türer, B. (2015). Fen bilgisi ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının belirlenmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2015(5), 235-247.

Demirbaş, Ç. (2015). Öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyleri. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 0 (31), 300-316.

Er, S. & Çoruhlu, T. Ş. (2017). Fen bilgisi öğretmen adaylarının perspektifinden sürdürülebilir kalkınma kavramı. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 562-580.

Gökmen, A., Solak, K., & Ekici, G. (2014). Sürdürülebilir kalkınma için eğitim: öğretmen adaylarının tutumları ile ilişkili olan faktörler. *Kesit Akademi Dergisi*, (12), 462-480.

J. O'Flaherty & M. Liddy (2018) The impact of development education and education for sustainable development interventions: a synthesis of the research, *Environmental Education Research*, 24:7, 1031-1049.

Kahyaoğlu, M. (2016). Türkiye'de doğa eğitimi üzerine yapılan çalışmalarının analizi: Bir meta sentez çalışması. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 1-14.

Noblit, G. W. & Hare, R. D. (1988). *Meta-Ethnography: Synthesizing Qualitative Studies*. SAGE Publications.

Peşkircioğlu, N. (2016). 2030 sürdürülebilir kalkınma hedefleri: Küresel verimlilik hareketine doğru. *Kalkınmada Anahtar Verimlilik*, (335), 1-8.

Polat, S. & Ay, O. (2016). Meta-sentez: Kavramsal bir çözümlenme. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi- Journal of Qualitative Research in Education*, 4(1), 52-64.

Uğraş, M., & Zengin, E. (2019). Sınıf öğretmeni adaylarının sürdürülebilir kalkınma için eğitim ile ilgili görüşleri. *Journal of Theoretical Educational Science*, 12(1), 298-315.

UNDP (2016). Sürdürülebilir kalkınma amaçları nelerdir? <https://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/sustainable-development-goals/resources.html>

UNESCO (2020). *Education for sustainable development: a roadmap*. Paris: UNESCO.

6. Ek-1: 2010-2020 Yılları Arasında Eğitimde Sürdürülebilir Kalkınma ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Akgül, F. A. (2020). 8. *Sınıf öğrencilerinin sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık düzeylerine soybilimsel konu destekli fen öğretiminin etkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi.

- Akkaş, L. B. (2019). *Sürdürülebilir kalkınma konusunda yapılan eğitim araştırmalarına yönelik doküman analizi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kastamonu Üniversitesi.
- Akpınar, P (2011). *Sürdürülebilir kalkınma için eğitim konusunda ilköğretim okulu yöneticilerinin görüşleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).Hacettepe Üniversitesi.
- Aksan, Z. (2016). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma için atıkların geri dönüşümü konusunda eğitimi ve farkındalık oluşturulması* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Aktaş, F (2019). *İlköğretim programlarının sürdürülebilir kalkınma hedefleri açısından, çevre eğitimi ve iklim değişikliği boyutunda incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi.
- Akyüz, A (2019). *Integrating global citizenship education into English teacher education pedagogy: With reference to The United Nations Sustainable Development goals* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Bahçeşehir Üniversitesi.
- Alıcı, Ş (2018). *Investigating the impact of professional development on Turkish early childhood teachers' professional growth about education for sustainable development through critical media literacy* (Yayımlanmamış doktora tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Ateş H (2019). Fen bilimleri dersi öğretim programının sürdürülebilir kalkınma eğitimi açısından analizi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 101- 127.
- Atmaca, A. C. (2018). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının belirlenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Aydın, Ö (2019). *Meslek lisesi öğrencilerinin sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık düzeylerinin geliştirilmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Trabzon Üniversitesi.
- Aydoğan, A (2010). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sürdürülebilir kalkınma konusuyla ilgili kazanımların öğretimine ilişkin görüşleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Niğde Üniversitesi.
- Aytar A & Özsevgeç T (2019). Disiplinler arası fen öğretiminin 7. Sınıf öğrencilerinin sürdürülebilir kalkınma konusundaki gelişimlerine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(2), 324- 357.
- Aytar, A. (2016). *Disiplinler arası fen öğretiminin 7. sınıf öğrencilerinin sürdürülebilir kalkınma konusundaki gelişimlerine etkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi.

- Bulut B & Çakmak Z (2018). Sürdürülebilir kalkınma eğitimi ve öğretim programlarına yansımaları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 7(4), 2680- 2697.
- Cengizoğlu, S (2013). *Investigating potential of education for sustainable development program on preschool children's perceptions about human-environment interrelationship* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Çelik, M. (2019). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalıkları ve çevre sorunlarına yönelik davranışları üzerine inceleme çalışması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi.
- Çolak, C (2012). *İlköğretim-lise öğretmen ve öğrencilerinin sürdürülebilir kalkınma ile biyolojik çeşitliliğe ilişkin görüşleri üzerine bir çalışma* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi.
- Dal, Ş. (2020). *Fen bilimleri öğretmenlerinin sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının ve görüşlerinin belirlenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi.
- Demirbaş Ç. Ö (2015). Öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyleri. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 0(31), 300- 316.
- Doğru M., Güzeller C. O. & Çelik M. (2019). Geçmişten günümüze sürdürülebilir kalkınma ve eğitim alanında: Bibliyometrik bir analiz. *Adıyaman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(1), 42- 68.
- Engin, H (2010). *Coğrafya eğitiminde sürdürülebilir kalkınma, sürdürülebilirlik eğitimi ve çevre eğitimi konularının kazandırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi.
- Erikan, D (2020). *Sanat eğitiminde görsel kültür kuramı ve sürdürülebilir kalkınma eğitimi bağlamında bir eylem araştırması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi.
- Erkol, M. (2019). *Farklı öğretim etkinlikleri ile desteklenmiş öğrenme ortamının sürdürülebilir kalkınma konusuna etkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Faiz M & Yüzbaşıoğlu H. B (2019). Öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıkları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(4), 1255- 1271.
- Gökmen, A (2014). *Sürdürülebilir kalkınma için eğitim: Öğretmen adaylarının tutumları ile ilişkili olan faktörler, Gazi Eğitim Fakültesi örneği* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi.

- Gürbüz, A (2020). *Sınıf öğretmenlerinin sürdürülebilir kalkınma için eğitime yönelik öz- yeterlik inançlarının ve görüşlerinin belirlenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi.
- Kahriman, D (2016). *Comparison of early childhood education educators' education for sustainable development practices across eco versus ordinary preschools* (Yayımlanmamış doktora tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Kandilli, E. (2019). *An investigation of teaching prisms in 5th grades supported by education for sustainable development* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Kanmaz, D. (2019). *7. ve 8. sınıf öğrencilerinin sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutumları ve tutumlarla ilişkili faktörler* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Koçulu, A. (2018). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıkları ile çevre sorunlarına yönelik tutum ve davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi.
- Köklü, H (2018). *Investigating pre-service early childhood teachers' self-efficacy beliefs regarding education for sustainable development teaching* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Mamur N & Köksal N (2016). Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programının Sürdürülebilir Kalkınma Eğitimi Bağlamında İncelenmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(3), 732- 747.
- Nas S. E & Çoruhlu T. Ş (2017). Fen bilgisi öğretmen adaylarının perspektifinden sürdürülebilir kalkınma kavramı. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 562- 580.
- Okur E. B & Uygun S (2013). Tübitak 4004 projelerinin ‘sürdürülebilir kalkınma için çevre eğitimi’ kapsamında değerlendirilmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2), 107- 133.
- Özsoy, R. (2019). *An investigation on the turkish science teachers' views related to education for sustainable development* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Sağdıç A & Şahin E (2015). Sürdürülebilir kalkınma eğitimine yönelik inançlar: ölçek geliştirme çalışması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(3), 161- 180.
- Sağdıç, A. (2013). *Türkiye’deki ilköğretim öğretmenlerine sürdürülebilir kalkınma eğitimi konusunda yakından bakış* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Sarı, F (2020). *Öğrencilerin yeşil kimya ve sürdürülebilir kalkınmaya yönelik algılarının belirlenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi.

- Soysal, C (2017). *Examination of pre-service chemistry teachers' competency in the field of environmental education and sustainable development* (Yayımlanmamış doktora tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Soysal, N (2016). *Pre-service classroom teachers' perceived competencies on education for sustainable development* (Yayımlanmamış doktora tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Şeker, S. (2018). *İlköğretim 7-8. sınıf öğrencilerinin sürdürülebilir kalkınma ve iklim değişikliğine yönelik tutum ve davranışları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Tatlılıoğlu, E. (2019). *Analysis of science curriculum and textbooks in terms of sustainable development goals: a case study* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Türer, B. (2010). *Fen bilgisi ve sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının belirlenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Uğraş M & Zengin E (2019). Sınıf öğretmeni adaylarının sürdürülebilir kalkınma için eğitim ile ilgili görüşleri. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 12(1), 298- 315. Doi:10.30831/akueg.442751
- Yendi, B. Y. (2019). *Experienced science teachers' subject matter knowledge and pedagogical content knowledge regarding biogeochemical cycles in the context of education for sustainable development* (Yayımlanmamış doktora tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi.